

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marcin Krajewski

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z wniosku M. R. i A. R.
przy uczestnictwie M. B.
o zniesienie współwłasności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 15 października 2020 r.,
zażalenia wnioskodawczyń
na postanowienie Sądu Okręgowego w P.
z dnia 17 października 2019 r., sygn. akt X Ga (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 17 października 2019 r., Sąd Okręgowy w P., w sprawie z wniosku M. R. oraz A. R. przy uczestnictwie M. B. o zniesienie współwłasności znaku towarowego słowno-graficznego „Gazeta R.”, zarejestrowanego w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej (nr Zgłoszenia TOW: (...), nr prawa wyłącznego (...)), oraz prawa do tytułu prasowego „R.”, wpisanego do rejestru dzienników i czasopism, na skutek apelacji uczestnika postępowania od postanowienia Sądu Rejonowego w Z. z dnia 12 grudnia 2018 r., uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Z. do

wspólnego prowadzenia i rozpoznania z prowadzoną przez ten Sąd sprawą o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej M.

Uchylając zaskarżone postanowienie, Sąd Okręgowy w P. stwierdził naruszenie art. 618 § 1 i 2 k.p.c., z którego wynika, że z chwilą wszczęcia postępowania o zniesienie współwłasności odrębne postępowania w sprawach o prawo żądania zniesienia współwłasności i o prawo własności, jak również wzajemne roszczenia współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy, są niedopuszczalne, a sprawy będące w toku przekazuje się do dalszego rozpoznania sądowi prowadzącemu postępowanie o zniesienie współwłasności. Sąd II instancji uznał, że rozpoznawana sprawa o zniesienie współwłasności znaku towarowego słowno-graficznego „Gazeta R.” oraz prawa do tytułu prasowego „R.” mieści się w katalogu spraw określonych w art. 618 § 1 k.p.c. Dostrzegając jednocześnie, że przed Sądem Rejonowym w Z. z udziałem tych samych uczestników zostało wcześniej wszczęte postępowanie o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej, Sąd Okręgowy uznał, że zawisła przed nim sprawa powinna być przekazana sądowi prowadzącemu tamto postępowanie. W ocenie Sądu Okręgowego, orzekanie przez Sąd I instancji jedynie o dwóch składnikach majątku, tj. prawa ochronnego na znak towarowy oraz prawa do tytułu prasowego, nie stanowiło rozpoznania istoty sprawy działowej i pozostawało w sprzeczności z art. 618 § 1 i 2 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego w P., wniesionym w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., wnioskodawczynie M. R. oraz A. R. zarzuciły naruszenie:

1. art. 325 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r., poz. 286; dalej jako: p.w.p.) przez jego niezastosowanie, co prowadziło do uznania, że prawo ochronne na znak towarowy słowno-graficzny „Gazeta R.” oraz prawo do tytułu prasowego „R.” weszły w skład majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej, chociaż prawo ochronne nie może zostać udzielone na rzecz spółki cywilnej;

2. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez dowolne uznanie, że prawo ochronne na znak towarowy słowno-graficzny „Gazeta R.” oraz prawo do tytułu prasowego „R.” należą do majątku wspólników spółki cywilnej, podczas gdy

prawa te zostały udzielone uczestnikom postępowania jako przedsiębiorcom i nigdy nie zostały wniesione jako wkład do spółki cywilnej;

3. art. 618 § 1 i 2 k.p.c. przez błędne zastosowanie polegające na uchyleniu postanowienia Sądu Rejonowego w Z. i przekazaniu sprawy do wspólnego prowadzenia i rozpoznania ze sprawą o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej w sytuacji, gdy prawo ochronne na znak towarowy słowno-graficzny „Gazeta R.” oraz prawo do tytułu prasowego „R.” nie należy do majątku wspólników spółki i wspólność praw powstała na podstawie innego zdarzenia prawnego.

We wnioskach skarżące domagały się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlega oddaleniu.

Z art. 618 § 1 k.p.c. wynika zasada kompleksowego rozstrzygania w postępowaniu o zniesienie współwłasności sporów związanych z przedmiotem współwłasności, dotyczących prawa żądania zniesienia współwłasności, prawa własności oraz wzajemnych roszczeń współwłaścicieli z tytułu posiadanych rzeczy. Przejawem tej zasady jest wyrażona w art. 618 § 2 k.p.c. niedopuszczalność prowadzenia odrębnego postępowania w sprawach wyczerpująco wymienionych w art. 618 § 1 k.p.c. z chwilą wszczęcia postępowania o zniesienie współwłasności oraz nakazanie sądowi przekazania spraw będących w toku do dalszego rozpoznania sądowi prowadzącemu postępowanie o zniesienie współwłasności, jak też obowiązek umorzenia z urzędu spraw nieprzekazanych z chwilą zakończenia postępowania o zniesienie współwłasności (por. postanowienie SN z 26 czerwca 2015 r., I CSK 675/14, LEX nr 1793690).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanego zażalenia, należy ocenić relację między prowadzonym przez Sąd Rejonowy w Z. postępowaniem o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej M., a wszczętym w jego toku, w tych samych granicach podmiotowych, postępowaniem o zniesienie współwłasności znaku towarowego słowno-graficznego „Gazeta R.” oraz prawa do tytułu prasowego „R.”.

Przepis art. 618 § 1 k.p.c. wymienia trzy kategorie sporów: o prawo żądania zniesienia współwłasności, o prawo własności oraz o wzajemne roszczenia współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy. W orzecznictwie przyjęto, że do kategorii sporów o prawo własności należą m.in. spory, których rozstrzygnięcie przesądzi, że „rzecz nie jest przedmiotem współwłasności” (postanowienie SN z 26 czerwca 2015 r., I CSK 675/14, LEX 1793690). W tym kontekście należy odnotować, że rozstrzygnięcie przedmiotowego sporu wymagało ustalenia, czy znak towarowy słowno-graficzny „Gazeta R.” oraz prawo do tytułu prasowego „R.”, należały do majątku spółki cywilnej, co do której toczyło się już postępowanie o zniesienie współwłasności. Wzajemne uwarunkowanie prowadzonych postępowań pozwala uznać, niezależnie od innych, możliwych kwalifikacji, na które wskazywał Sąd II instancji, że przedmiotowa sprawa stanowi spór, którego rozstrzygnięcie przesądzi, czy znak towarowy wchodzi w skład majątku wspólnego wspólników rozwiązanej spółki cywilnej, a więc spór, o którym mowa w art. 618 § 1 k.p.c. Z mocy art. 618 § 2 k.p.c. niedopuszczalne było zatem prowadzenie odrębnego postępowania o zniesienie współwłasności znaku towarowego słowno-graficznego „Gazeta R.” oraz prawa do tytułu prasowego „R.”.

Chociaż pojęcie „niedopuszczalności postępowania” łączy się zasadniczo z wystąpieniem przeszkody do wszczęcia albo kontynuowania postępowania sądowego prowadzącej bądź to do odrzucenia pozwu, bądź też umorzenia postępowania, to art. 618 § 2 k.p.c. nakazuje postąpić odmiennie. Na podstawie tego przepisu nie dochodzi bowiem do odrzucenia pozwu lub umorzenia postępowania, lecz konieczne staje się przekazania sprawy sądowi prowadzącemu postępowanie o zniesienie współwłasności. W razie nieprzekazania sądowi prowadzącemu postępowanie o zniesienie współwłasności sprawy wymienionej w art. 618 § 1 k.p.c. na sądzie drugiej instancji spoczywa ciężar uchylenia z urzędu zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy sądowi prowadzącemu to postępowanie (por. uchwała SN z 12 stycznia 2010 r., III CZP 114/09, OSNC 2010, nr 7-8, poz. 102; wyrok SN z 8 lutego 2012 r., V CSK 49/11, LEX nr 1119672, OSNC-ZD 2013, nr 3, poz. 48).

Dostrzegając naruszenie art. 618 § 1 i 2 k.p.c., Sąd II instancji prawidłowo uchylił zatem zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do wspólnego

prowadzenia i rozpoznania z prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Z. sprawą o podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej M..

Przedstawionej oceny nie zmienia okoliczność, że prawo własności przemysłowej nie może zostać udzielone na rzecz spółki cywilnej, lecz jedynie na rzecz jej wspólników, którzy są przedsiębiorcami. Zgodnie z art. 325 ust. 1 p.w.p., w przypadku jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, patent, prawo ochronne albo prawo z rejestracji może być udzielone tylko na rzecz osoby prawnej, w skład której wchodzi ta jednostka, bądź na rzecz osoby fizycznej, bądź osób fizycznych prowadzących tę jednostkę na własny rachunek. Z przepisu wynika, że prawo własności przemysłowej nie może zostać udzielone na rzecz spółki cywilnej, lecz jedynie na rzecz jej wspólników, którzy są przedsiębiorcami. Wobec podmiotów zewnętrznych, w tym Urzędu Patentowego RP, poszczególni wspólnicy występują więc jako odrębne podmioty, a udzielone im prawa ochronne, prawa z rejestracji lub patenty stanowią ich wspólne prawo (por. wyrok WSA w Warszawie z 13 kwietnia 2006 r., VI SA/Wa 55/06, LEX nr 198445). W okolicznościach sprawy decyzja Urzędu Patentowego RP o rejestracji znaku towarowego słowno-graficznego „Gazeta R.” wskazuje jako podmiot uprawniony z tytułu udzielenia prawa ochronnego na znak towarowy spółkę cywilną, nie zaś odrębnie jej wspólników jako przedsiębiorców. Ocena skutków tego stanu rzeczy w kontekście wiązania sądu cywilnego decyzją administracyjną Urzędu Patentowego RP (por. wyrok SN z 9 września 2015 r., III PK 137/14, nie publ.) wymaga rozstrzygnięcia w postępowaniu merytorycznym, gdyż wpływa na ustalenie, czy znak towarowy słowno-graficzny „Gazeta R.” należał do majątku rozwiązanej spółki cywilnej. W świetle zasady ustanowionej w art. 618 k.p.c. kwestia ta powinna zatem zostać rozstrzygnięta kompleksowo w postępowaniu o zniesienie współwłasności majątku pozostałego po rozwiązaniu spółki cywilnej, nie zaś w odrębnym postępowaniu dotyczącym wyłącznie zniesienia współwłasności znaku towarowego.

Rozstrzygnięcie powyższej kwestii w postępowaniu zażaleniowym byłoby przedwczesne. Przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu przez sąd drugiej instancji wyroku lub postanowienia co do istoty sprawy i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, a więc ocenie Sądu Najwyższego może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu

odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Szczególnego podkreślenia wymaga więc prawidłowość, iż funkcjonowanie zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. obok skargi kasacyjnej, której celem jest merytoryczna kontrola orzeczeń sądu drugiej instancji, prowadzi do wniosku, iż rozpoznając takie zażalenie Sąd Najwyższy nie ocenia merytorycznie stanowiska sądu drugiej instancji. Kognicja Sądu Najwyższego przy rozpoznawaniu zażalenia z art. 394 § 1¹ k.p.c. jest ograniczona do badania, czy powołana przez sąd przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie (por. np. postanowienia SN z 6 lutego 2018 r., IV CZ 109/17, LEX nr 2490645; z 31 stycznia 2018 r., I CZ 8/18, LEX nr 2455734).

Mając na uwadze powyższe rozważania, nietrafiony okazał się także zarzut naruszenia art. 233 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Skarżące kwestionują bowiem ustalenie, że „prawo ochronne na znak towarowy «Gazeta R.» i prawo do tytułu prasowego «R.» należą do majątku wspólników spółki cywilnej”. Okoliczność ta nie należy do sfery ustaleń faktycznych, których wadliwość może być podnoszona w ramach zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. W tym zakresie sąd uznał bowiem, że jest obowiązany uwzględnić stan prawny, który wynikał z decyzji Urzędu Patentowego RP o rejestracji znaku towarowego.

Z przytoczonych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie, jako pozbawione uzasadnionych podstaw.

jw